

2.7 Binární sčítačka

2.7.1 Úkol měření:

1. Navrhněte a realizujte 3-bitovou sčítačku. Pro řešení využijte dílčích kroků:
  - pomocí pravdivostní tabulky navrhněte a realizujte polosčítačku
  - pomocí pravdivostní tabulky navrhněte a realizujte úplnou sčítačku
  - propojte polosčítačku a úplnou sčítačku navzájem
2. Ověřte funkčnost sčítačky: např. $3_{10}+3_{10}=6_{10}$ ($011_2+011_2=110_2$)
3. Vypracujte protokol o měření

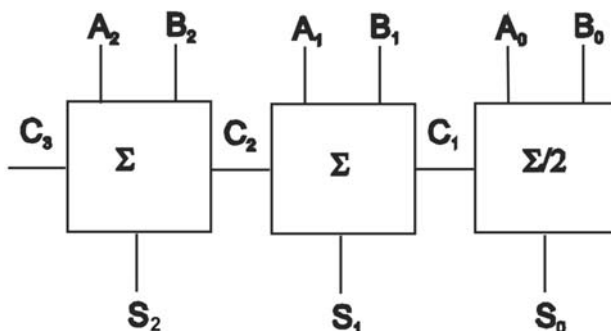
2.7.2 Použité přístroje:

Zdroj vstupních hodnot: Log selektor RC
Zobrazovač hodnot: Log probe RC
Hradla: 2x 7400 (4x NAND)
7486 (4x XOR)
2x 7432 (4x OR)
2x 7408 (4x AND)

2.7.3 Teorie:

Binární sčítačka

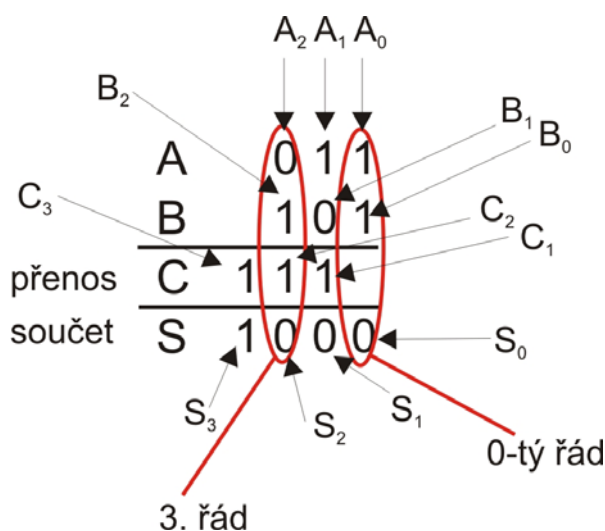
Sčítání binárních čísel se řídí rovnicí: $S_i = A_i + B_i + C_i$ kde A_i, B_i jsou sčítanci, C_i představuje přenos z nižšího řádu a S_i je výsledek. Z toho plyne, že sčítačka má tři stupy A_i, B_i, C_i a dva výstupy S_i, C_{i+1} . Blokové schéma pro sčítání dvou tříbitových čísel je patrné z Obr. 1.

Obr. 1. Blokové schéma 3-bitové sčítačky

Všimněte si, že člen pro sčítání v 0-tém řádu má pouze vstupy dva A_0, B_0 a to proto, že v tzv. nultém řádu se nepřičítá přenos z nižšího řádu. Tento člen $\Sigma/2$ se nazývá polosčítačka. Pro sčítání ve vyšších řádech už se využívá úplné sčítačky Σ . K přenosu do vyššího řádu tedy $C_i = 1$ nastane při překročení maximální cifry při součtu. Tedy když $A_i + B_i = 1 + 1$.

Příklad sečtení dvou tříbitových čísel $A=(A_2,A_1,A_0)=(0,1,1)$ a $B=(B_2,B_1,B_0)=(1,0,1)$ vidíme níže.

Obr. 2. Součet dvou tříbitových čísel

Postup vytvoření polosčítačky

Pravdivostní tabulka pro polosčítačku má dvě vstupní hodnoty A_0, B_0 a dvě výstupní. S_0 je výsledek sčítání a C_1 je přenos do vyššího řádu.

Tab. 1. Pravdivostní tabulka polosčítačky

A_0	B_0	S_0	C_1
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

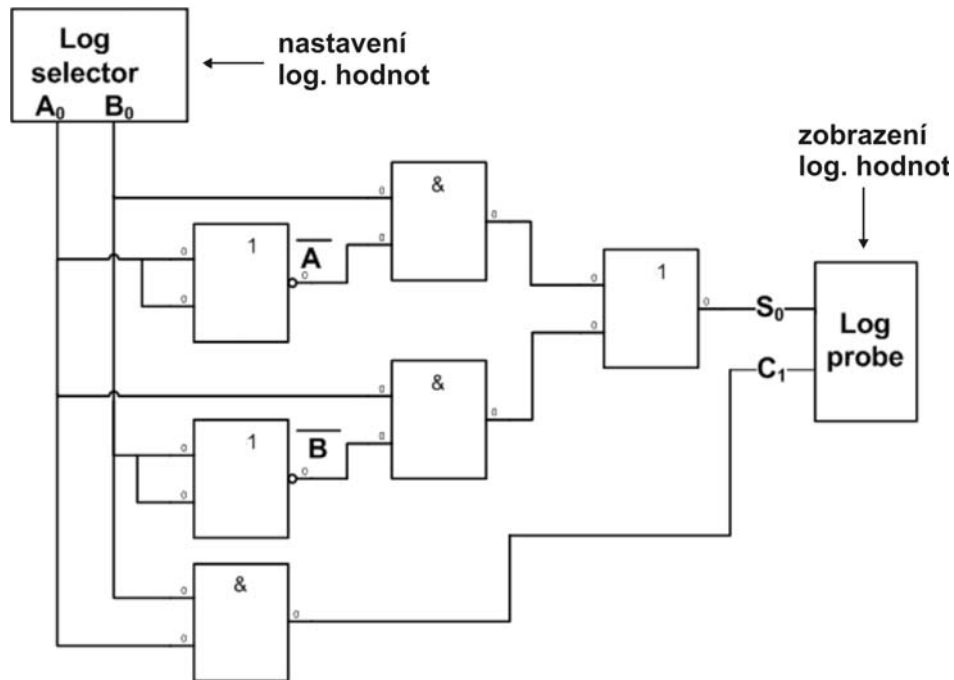
Nejprve pro výstupní funkce S_0 a C_1 vytvoříme dvě logické rovnice. Tyto logické rovnice vytvoříme pomocí pravdivostní tabulky a to buď přímo z tabulky pomocí logických funkcí a nebo pomocí Karnaughových map. Jelikož je tabulka poměrně jednoduchá, můžeme vytvořit rovnice přímo výpisem pro řádky, v nichž jsou jednotlivé výstupní funkce rovny 1. Rovnice sestavíme tak, že v rámci řádku opíšeme vstupní proměnné a provádíme mezi nimi

logický součin. Pokud je hodnota proměnné v tabulce rovna 0, proměnnou opatříme negací. Mezi řádky pak provádíme logický součet. Rovnice odvozené z tabulky 1. vidíme níže:

$$S_0 = \overline{A_0} * B_0 + A_0 * \overline{B_0}$$

$$C_1 = A_0 * B_0$$

Po sestavení logických rovnic z nich vytvoříme schéma zapojení polosčítačky, které bude mít rovněž dva vstupy A_0, B_0 a dva výstupy S_0, C_1 (viz Obr.3).

Obr. 3. Schéma zapojení polosčítačky

2.7.4 Domácí příprava:

a) Z pravdivostní tabulky pro polosčítačku sestavte logickou funkci pro S_0 a C_1 . Navrhněte schéma zapojení pomocí logických členů NAND (viz. postup v příkladu). K úpravě funkce využijte De Morganových zákonů.

b) Z pravdivostní tabulky pro úplnou sčítačku sestavte K-mapu. Z K-mapy sestavte funkce pro S_1 a C_2 . Funkci C_2 realizujte pomocí logických členů NAND a funkci S_1 realizujte dle možností (nejlépe použitím logického členu XOR). K úpravě funkce využijte

De Morganových zákonů.

2.7.5 Zadání:

1) Polosčítačka

- a) Poznamenejte si používané součástky a přístroje.
- b) Na základě schématu polosčítačky zapojeného pomocí logických členů NAND (viz. domácí příprava) zapojte obvod a ověřte jeho funkčnost.

POSTUP:

- jako zdroj logických hodnot A_0 , B_0 použijte výstupy Log selektoru A_0 , A_1 . Výstupy S_0 , C_1 připojte na vstupy zobrazovače (Log probe A_0 , A_1), viz. Obr.3.
  - pro použité součástky použijte napájení 5V ze základní desky sestavy RC2000 (module board)
  - volbu vstupních hodnot A_0 , B_0 provádějte pomocí tlačítek Log selektoru na základě pravdivostní tabulky a výstupy zobrazené na zobrazovači „Log probe“ porovnávejte s výstupy v pravdivostní tabulce.
- c) Po ověření správné funkčnosti zavolejte vyučujícího ke kontrole.

*Tab. 2. Pravdivostní tabulka
polosčítačky*

A_0	B_0	S_0	C_1
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

2) Úplná sčítačka

- a) Poznamenejte si používané součástky a přístroje.
- b) Opět použijte schéma z domácí přípravy a ověřte jeho funkčnost, případně jej opravte. Postup je stejný jako u polosčítačky. Pro připojení vstupní hodnoty C_1 využijte opět Log selektoru, napojením na výstup A_2 .

Tab. 3. Pravdivostní tabulka pro úplnou sčítačku

A_1	B_1	C_1	S_1	C_2
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

3) 3-bitová sčítačka

Navrhněte schéma zapojení pro 3-bitovou sčítačku, zapojte jej a ověřte si jeho funkčnost.

Jedná se vlastně o kombinaci polosčítačky a dvou úplných sčítaček viz. obecné schéma 3-bitové sčítačky Obr.1. Sčítačka bude mít 6 vstupních hodnot $A_0 - A_2$, $B_0 - B_2$, 4 výstupní hodnoty $S_0 - S_2$ a C_3 . Přenosy do vyšších řádů C_1 , C_2 budou vždy připojeny k další sčítačce. Přenos C_3 zůstane pouze jako výstup. C_1 bude tedy připojeno k první úplné sčítačce a C_2 k druhé úplné sčítačce.

K realizaci použijte libovolné logické členy.